

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Nieuwe Atheisterye Van Onse Tyden

Hazart, Cornelius

Antwerpen, 1668

Het Tweede Capittel. Of yeder een die enckelijck in Christum ghelooft,
salich kan worden.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71466](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71466)

7
stenen sijnde; waer upt klaerlijck blijkt dat Paulus
vereycht tot de salicheyt datse alle komen tot een /
ende het selve gheloof.

4. Ioan : 3. v. 18. heeft Christus dese heele waerheyt
met weynighe woorden verbadt / segghende : Die in
den Sone Godts niet en gheloof, is alreede veroordeelt.
Waer op den Dordrechtischen Bijbel Num. 32. seggt / dat
soodanich een mensch in hem selven de oorlaecke heeft van
sijne verdoeme nisse.

Hier upt beslypte ick aldus : Soo lanck als de
mensen in hun selven hebben de oorsake van hunne
verdoemenisse / sy en kunnen niet salich worden / t'is
seker (ghelijck den Dordrechtischen Bijbel bekent) dat
alle de ghene die in den sone Godts niet en gelooven /
in hun selven hebben de oorsake van hunne verdoe-
menisse / soo lanck dan alsse in den sone Godts niet
en gelooven en kunnen niet salich worden : voorder
dan is het noodich ter salicheyt / dat Heydenen, Ioden,
Turcken en andere / die metter daet in den Sone Godts
niet en ghelooven / sich tot dit eenigh gheloof bege-
ven om salich te worden.

Dit is dan eene waerheyt / die met klare woorden
upgedrukt staet in de schrifture / dat noch Heydenen,
noch Ioden, noch Turcken, noch soodanighe andere
onghelovighen / niet en kunnen salich worden in
hunne religie / vervolghens is het onwaerachtigh
en valsch dat yeder een in sijne Religie kan salich worden.
Doch nu blijft de questie of yeder een / die in Christum
gheloof / salich kan worden.

HET TWEDE CAPITTEL.

Of yeder een die enckelijck in Christum gheloof,
salich kan worden.

Om dese questie tot den gront upt te voeren / is
het van noode / dat wy te vooren weder segghen
eenighe verdraepde opinien van de Sectarisen, de wele-
ke sy drijven / om dese hunne leere / yeder een kan in
sijn

§
sijn geloof salich worden, te bevestigen / ende te staepelen
Somnighe sijn van ghevoelen dat het ghenoech
is ter salicheyt / nikelijck te ghelooven in Christum :
Het meeste deel vande Sectarisen leert / dat het ghe-
noech is te gelooven de twaelf Artijkelen. Dese twee
opinionen moet ick eerst wederlegghen / eer ick komme
Tot t'principael van de questie /

§. I.

Wort ondersocht of het genoech is ter Salicheyt,
enkelijck te ghelooven in Christum.

Ik segghe dat neen / ende bewijse dat uyt het ghe-
Ine de Sectarisen self nootsaekelijck moeten bekenen
te weten / datter veele in Christum ghelooven / ende in
hooz-rijden gheloof hebben / die nochtans van de
Sectarisen self / ende niet recht / als vuple en ongheloo-
vige ketteren verdoemt worden / over sulckx van hun
moeten segghen datse in hun gheloof de salicheyt niet
en konnen / oft en kosten bekomen.

1. De Mahometanen ghelooven hedens - daechs
noch in Christum, maer alleenlijck als wesende eene
grooten Propheet / doch minder als Mahomet.

2. De Eutyrianen gheloofden eertijts in Christum,
maer als bestaende alleenlijck in eene natuere / seg-
ghende / dat sijne godlijcke natuere was verandert
in vleesch / ende dat dit vleesch vande selve natuer siet
en was niet het onse.

3. De Cherintianen gheloofden in Christum, maer
leerden datter onderscheyt was tusschen Christus en
Iesus; want dat Iesus enkelijck mensch was / ghebo-
ren uyt Ioseph ende Maria; en dat Christus den sonen
Godts was / die / in de ghedaente van eene duyve /
als Iesus ghedoopt wiert / in hem quam ghedaelt.

4. De Nestorianen gheloofden in Christum, maer
leerden dat den godlijcken persoon in hem niet de
menschelijcke natuere niet vereenicht en was / sijn
de daer alleen woonachtigh als in haeren tempel.

5. De Arianen ghelooften in Christum, maer hielden staende dat hy / oock naer sijne godlijke natuere / minder was als sijnen hemelschen vader.

6. De Swenckfeldianen, ende sommighe Herdoopers hande voozgaende eeuwre geloofde in Christum, maer sepden dat hy gheen waerachtigh vleesch aenghenomen hadde upt de V. Maghet.

7. Sommighe Lutheranen van de voozsepde eeuwre geloofden in Christum, maer sepden dat sijn lichaem / eben als sijne godlijkheyt over al teghenwoordich was.

Nu vzaeghe ick van onse nieuwe Atheisten, of dese allegaer hebben konnen salich worden in hun ghesloof / ofte niet ? segghen sy dat jae ? hoe konnen sy dan hun verdoemen als vuple ende ongheleovighe ketters? segghen sy dat neen ? soo moeten sy dan / teghen hun epghen selven / bekennen dat het ter saligheyt niet ghenoech en is enckelijck te ghelooven in Christum, maer dat dit hanght van qualijck / of wel in hem te ghelooven: volghet dan dat weder een / oock die in Christum ghelooft / niet en kan salich worden.

§. 2.

Wort ondersocht of het ghenoech is ter Salicheyt, te ghelooven de twaelf Artykelen.

De Sectarisen segghen dat jae: Dit blijkt

1. upt Lutherus in *tria Symbola*: De twaelf artykelen van de Apostelen, seyt hy / vervatten, als een kort begriip, alle de Artykelen des Christelijcken gheloofs.

2. upt Musculus in *Locis. Tit. de Eccles*: pag. 309. Die sijn vermerelijck, seyt hy / de welke met de twaelf artykelen der Apostelen niet te vreden sijnde, noch andere dinghen willen ghelooft hebben.

3. upt Polanus. *P. 3. Thesum.* pag. 456: De twaelf artykelen der Apostelen, seyt hy / sijn ghenoechsaem ter salicheyt indien sy uyter herten ghelooft worden, en daer en wort niet meer vereyscht om te ghelooven.

25

Dit

Wit is het gheboelen der Lutheraen, met het welcke de Calvinisten oock over-een-komen.

1. Ioannes Calvijn, *Lib. 2. Instit. Cap. 16. §. 8.* In de twaelf artykelen der Apostelen, seyt hy / is het gheheel ende volkomen kort begriyp des gheloofs.

2. Witakerus *Tom. 2. Cap. 14. Pag. 170.* de ghene, seyt hy / die de twaelf artykelen recht gheloofst, dat gheloof is hem ghenoechsaem ter salicheyt.

3. Perkinus *in Cathol. Reform. Col. 476.* De twaelf artykelen, seyt hy / vervatten alle de leer-stucken vande Religie die nootdackelijck moeten gheloofst worden.

Hierom normen de heden-daechse Sectarisen, de leer-stucken vande twaelf artykelen / fundamentele, ofte grondighe stucken / en al wat daer byten is / niet fundamentele, ofte niet noodich ter salicheyt.

Hier teghen leeren de Catholijcken heel contrarij te weten / voor eerst, dat er veele stucken moeten gheloofst worden als noodich ter salicheyt die nochtans noch opentlijck, noch bedecktelijck begrepen en sijn in de twaelf Artykelen. Ten tweeden, dat er gheen onderschept ghenaeckt en moet worden tusschen de gheloofs-stucken / als of sommighe fundamentele waren / andere niet fundamentele, maer dat alles wat in de heele H. Schryftuere begrepen staet / moet gheloofst worden als noodich ter salicheyt.

Er ick come tot de bewijzen van dese twee deelen / staet hier noch wel te bemercken / dat de Catholijcken onderschept maecken tusschen gheloofs-stucken die wytdruckelijck en in het besonder moeten van een vedergeloofst worden als noodich ter salicheyt / en tusschen die de welcke hier genoech is te gelooven bedecktelijck of / in het ghemeen, onderwerpende voorziers het verstant aen het ghene de H. Kercke gheloofst: Alsoo moet een Chyisten mensch / om salich te sijn / uyt druckelijck, ende in het besonder gheloooven / 1. dat Godt / ten in sijn wesen, ende by in persoonen is. 2. Dat sijn sone Iesus Christus, Godt ende mensch voor ons heeft gheleden ende ghestorven is / want van dese leer-stucken hanghen schier alle de reste als wesen de

de twee eerste fundamenten van de Chyftelijke Reli-
gie: Dies niet te min is een Chyften mensch ver-
bonden/ oock te gheloooven in t'ghemeen, ofte oock in
t'befonder (wanneer hy daer van de wetenschap heb-
ben sal/ ofte kan) alles wat in de heele gantsche
schyftuere verbadt wort/ ende dat op pene van de
verdoemnisse/ vervolgens als noodich ter salicheyts
maer te leeren (ghelyck de heiden-baechsche Sectarisen
doen) dat'er eenighe fundamentele stucken sijn die al-
leen moeten ghelooft worden om salich te sijn/ andere
die het bystaet te gelooven sonder hinderinghe der
salicheyt/ dat is godloos. Iek komme nu tot de be-
wijfen der questien van my nu daetelyck voor- ghe-
stelt.

§. 3.

Wort bewesen dat het niet ghenoech is tot de
Salicheydt, te gheloooven alleen wat in de
twaelv Artykelen begrepen is.

Voor eerst, De Sectarisen selve houden t'daer voor
dat de geschreue boeckē van het woort Godts/
het eenigh fundament vande heele Religie sijn/ name-
lyck om datse vande eeuwige waerheyt sijn uyt-
ghesproken/ ende ons achter-ghelacten als eenen
onseplbaeren reghel van het gheloof/ jae als rechter
van alle verschillen: Du vzaeghe ick oftmen dit
moet gelooven als een fundamenteel stuck noodich ter
salicheyt: seght ghy dat neen/ hoe noemt ghy dan de
geschreuen boecken van het woort Godts het eenigh
fundament van de heele Religie, reghel van het gheloof,
ende rechter vande verschillen? Seght ghy datmen dit
moet gheloooven als een fundamenteel stuck noodich
ter salicheyt? soo en is het dan niet ghenoech tot de
salicheyt te gheloooven alleen t'gene verbadt wort in
de twaelv Artykelen/ want in dese en wort het min-
ste ghewach niet ghemaect noch van het geschre-
ven

ve woort Godts / noch dat dit het eenich fundament van de religie is / ofte den reghel des gheloofs / ofte den rechter van alle verschillen.

Daer en hopen/waer staet in de twaelf artickelen uytghedrukt in hoe vele boecken dat precies het gheschreven woort Godts besaet / ende dat / by exempel / de boecken van den Ecclesiasticus, Sapientia, Machabeen etc. het waere woort Godts niet en sijn? Hoe kan yemant nu weten ende ghelooven dat het gheschreven Woort Godts het fundament van de religie / den rechter van alle verschillen / ende den reghel van het gheloof is (naer den welken een yder sich moet voeghen om oprechtelijck te ghelooven) ten sy dat hy wete / ende gheloove dat dese / ende soo vele boecken het waere Woort Godts sijn / en dan bere niet? dit en staet niet uytghedrukt inde twaelf Artickelen / soo is hier dan noch een fundamenteel stuck van de religie / het welck moet gheloof worden als noodich ter salicheyt / oversulck en is't niet ghenoech tot de salicheyt te ghelooven t'gene alleen inde twaelf Artickelen staet.

Voorders / niemant en kan / noch en mach enige gheschreven boecken aennemen als het waere Woort Godts / noch daer op sijn gheloof bouwen ten sy dat hy te vozen gheloove dat die of dese boecken vande eenwighe waerheyt self uytghesproken sijn / en al watter in staet van Godt gheopenbaert is : maer in de twaelf artickelen en kan men niet vinden / welke / ofte hoe vele boecken precies / van Godt gheopenbaert sijn / of uytghesproken van de eenwighe Waerheyt / volght dan wederom / dat men noch yet anders / als noodich ter salicheyt / moet ghelooven / dan t'gene uytghedrukt staet inde twaelf Artickelen.

2. De Sectarisen houden't daer voor / ende trachten't oock uyt de Schrifstuer te bewijfen / dat het lesen van de H. S. Schrifsten aen alle menschen nootsaekelijck is tot de salicheyt : Nu vraghe ick of dit alle menschen moeten ghelooven op pene vande verdoemnisse?

menisse? seght ghy dat neen? soo en sijn dan alle menschen niet ghehouden/noch verbonden de schriftuere te lesen als of dit noodich ter salicheyt waere. Seght ghy dan dat dit moet gheloost worden op pene vande verdoemenisse? soo is dit dan een leerstuk noodich ter salicheydt/aenghestien dat hy verdoemt kan worden die du niet en gheloost: maer de twaelf Artijckelen en maecten van dit leerstuk het minste ghewagh niet; Siet hier dan wederom een leerstuk noodich ter salicheydt/twelck nochtans niet te vinden en is in de twaelf Artijckelen.

3. Ick vzaeghe of alle Christenen niet verbonden en sijn/ op pene van de verdoemenisse/ te ghelooven dat Christus den H. Doop inghestelt heeft/ ende dat tot afwasschinghe van onse sonden/ ofte wel/ghelijck de Sectarisen meppen/ tot verzeghelinghe dat wy van onse sonden/ dooz het Bloedt Christi/ghesuybert sijn? seght ghy dat jae? soo hebt ghy hier dan noch een leerstuk noodich ter salicheyt/ twelck niet en staet in de twaelf Artijckelen? Seght ghy dat neen? soo vzaegh ick dan / of ghy dien als een lidmaedt van uwe ghemeente sout aennemen/ende niet verdoemen als ketter / die de instellinghe van den Doop / ende des selfs kracht niet en gheloofde?

4. Ioannes Calvin Lib. 4. Instit. Cap. 17. §. 1. bekent/ dat de kennisse van't Alderh. Sacrament boven maeten nootfaeckelijck is: ende Petrus Martyr Epist. ad Eccles. Anglican: seght: en denckt niet dat de disputen over t'H. Sacrament van minder ghewicht sijn, t'en is niet soo, want dit is een vande voornaemste stucken van de Religie. Hier op maecte ick dit besluyt: t'ghene een van de voornaemste stucken van de Religie is, ende welckers kennisse boven maeten nootfaeckelijck is, moet gheloost worden als noodich ter salicheyt: maer de kennisse van t'Alderh. Sacrament is boven maeten nootfaeckelijck / (ghelijck Calvin seght) ende is een vande voornaemste stucken vande Religie (ghelijck Petrus Martyr bekent) Ergo het Alderh. Sacrament is een stuk dat gheloost moet worden als noodich ter

ter salighejdt; dit stuck en staet niet uptghedrukt in de twaelf Artijkelen/ verholghens is het onwaerachtich dat het ghenoech is ter saelichejt / te ghe-looven t'ghene alleen in de twaelf Artijkelen staet. Dese wepnighe staetjens sullen ghenoech sijn tot o-vertuyginghe van de Sectarisen aengaende de twaelf Artijkelen: Mi gae ick noch voorder / ende bewijse dat het nootsackelijck is / ende dat alle Chyistene menschen verbonden sijn op pene van de verdoe-menisse / te gheloooven openlijck, ofte ten minsten be-deckelijck (met onderwerpinghe des verstants an de D. Kercke) al wat inde Schyftuere verbadt wordt.

§. 4.

Wort ondersocht of een Christen mensch, op pene van verdoemenisse, ghehouden is al te ghe-looven wat inde Schriftuer staet.

Ick segghe dat jae / ende bewijse dit
 1. Uyt de Schyftuere. *Iacobi. 2. v. 10.* Wort ghe-zept: wie de heele wet sal onderhouden, ende in een (alleen) struykelen, die is schuldich gheworden aen al-len. Waer op Petrus Martyr seght *Epist. ad Peregrinos in Anglia*: Indien dit plaetse grijpt, seght hy/ in t'onderhou-den van de gheboden, t'is oock waerachtich in t'ghene wy moeten gheloooven. T'is seer wel ghezept; over sulck ghelijck dien / den weleken een ghebodt alleen overtreedt/ plichtich is als of hy alle de gheboden had overtreden / alsoo die maer een stuck alleen / dat in de Schyftuer uptghedrukt staet niet en gheloofst / is even eens als of hy niet van allen gheloofde: Soo is dan alle Chyisten mensch gehoude / om niet plichtich te sijn van de verdoemenisse / alles wat in de schyftuere staet te gheloooven als noodich ter saelichejt.
 2. Dit bewijse ick uyt de Reden van den Dordrecht-schen Bijbel op *Iacobi. 2. v. 10. Num. 33. ende 34.* daer hy bewijst

bewijst dat de ghene die een wet alleen overtreedt/
 plichtich aen allen is / want / seyt hy / Die den Wet-
 ghever durft verachten in 'eene, die durft hem
 oock verachten inde andere, ende/ t'is eenen, en den selven
 wet-ghever, die soo wel het een heeft verboden als t'an-
 der. Uyt dese Reden, endesaemen uyt de verklarins-
 ghe van Petrus Martyr, treck ick mijn tweede bewijs
 in deser voeghen: ghelijck het den selven wet-ghever
 is die soo wel de eene wet heeft ghestelt als de ande-
 re/ oversulck die hem in t'eene veracht/ veracht hem
 oock in het ander; alsoo is het de selve eeuwighen
 waerheyt die soo wel het eene heeft uytghesproken
 in de Schyftuer/ als het ander/ vervolgens die eene
 uytspreecke alleen vande eeuwighen waerheyt ver-
 acht / veracht oock alle de reste: maer die eene wet
 alleen overtreedt (ghelijck den H. Iacobus seght) is
 schuldigh aen allen/ alsoo van die eene uytspreecke
 alleen vande eeuwighen waerheyt (ghelijck Petrus
 Martyr dat verklaert) niet en gheloofst/ is even schul-
 dich als of hy niet met allen gheloofde. Ick bevesti-
 ghe dit noch met eene andere Reden aldus: Alle de
 ghene die niet en gheloovent t'ghene van de eeuwighen
 waerheyt uytghesproken ende gheopenbaert is/
 maecten de eeuwighen waerheyt leughenachtich:
 maer al wat inde Schyftuere staet tot t'minste stuck
 toe/ is van de eeuwighen waerheyt uytghesproken
 en gheopenbaert/ Ergo alle de ghene die niet en ghe-
 looven al wat in Schyftuere staet / tot het minste
 stuck toe/ maecten de eeuwighen waerheyt leughen-
 achtich; Nu de eeuwighen waerheyt leughenach-
 tich te maecten / oock in een stuck alleen / verdient
 de verdoemenisse/ soo is dan pedet Christen menschy-
 indien hy wilt salich sijn / ende niet vervallen in de
 verdoemenisse/ ghelouden te gheloovent al wat inde
 Schyftuere staet tot het minste stuck toe / wel ver-
 staende/ opentlijck, ofte bedeckelijck, in t'besonder, oft
 in het gemeen; opentlijck, hy soo verre hy daer van
 wetenschap heeft / ofte kan hebben; soo niet / ten
 minsten bedeckelijck, dat is/ ghelouvent t'ghene de
 H. Kerke gheloofst.

3. Dit bewijse ick upt de eygen leere van de Sectarisen.

1. upt Lutherus in *Cap. 17 matth.* Die eenen artycckel, seyt hy / niet recht en ghelooft, en ghelooft niet recht in de andere, ghelijck Iacobus seght: Die sondicht in een, is plichtigh in allen.

2. upt Calvyn. in *Ephes: 4. v. 1.* Christus, seyt hy/en kan niet ghedeylt, noch het gheloove ghescheurt worden.

3. upt Hospinianus. *P. 2. Histor. fol. 124.* Die eenen artycckel alleen, seyt hy/des gheloofs loochent, en is niet min goddeloos als Arius, oft yemant anders van dien slach.

4. Upt Petrus Martyr *Epist. ad Peregr. in Anglia.* Iacobus, seyt hy/seghe ront uyt, die sondicht in een, is plichtich in allen, indien dit plaetse grijpt in t'onderhouden vande gheboden, t'is oock waerachtigh in t'gheue wy moeten ghelooven.

Upt dese bekentenisse van de Sectarisen beslypelic wederom dat het niet ghenoech is tot de salicheyt te ghelooven alleen al wat inde twaelf artycckelen staet: want daer sijn menighe stucken in de Schryftuere van Godt uptgesproken en gheopenbaert die nochtans in de twaelf artycckelen niet te vinden en sijn (ghelijck boven bewesen is ende hier naer noch voorder sal blijcken) ende de Sectarisen bekennen hier nu datmen ghehouden is den eenen artycckel des gheloofs soo wel te ghelooven als d'andere om gheene andere reden dan om datse allegaer van Godt gheopenbaert sijn/soo is men dan ghehouden alles te ghelooven wat in de Schryftuere staet oock buyten de twaelf artycckelen/om dat alles van eenen ende den selven Godt/die niet lieghen en kan gheopenbaert is.